

Tietosuoja-asetus Tietoarkiston näkökulmasta

Aila ja aineistojen jatkokäyttö -seminaari

17.9.2018

Arja Kuula-Luumi

Kehittämispäällikkö

TIETOARKISTO

Sisältö

- > Tietosuoja-asetuksesta yleisesti
- > Tietoarkiston käytäntöjen muutokset tietosuoja-asetuksen vuoksi
- > Tietosuoja-asetuksen vaikutus tietopalvelun sisältöihin

Tietosuoja-asetus

> Tietosuoja-asetuksen tarkoituksena on suojella laajemmin luonnollisten henkilöiden perusoikeuksia- ja vapauksia

- Uusia menettelyitä ja instrumentteja, esim. tietosuoja koskeva vaikutustenarviointi ja tietoturvaloukkauksia koskevat menettelyt
- Laajemmat informointivelvoitteet
- Suostumukseen liittyvät yksityiskohdat
- Erot käsittelyperusteissa verrattuna henkilötietolakiin
- Rekisteröidyllä enemmän oikeuksia
- Tietosuojavastaavan asema
- Tarkemmat tietoturvaa koskevat velvoitteet
- Osoitusvelvollisuus

Lainsäädäntö & tutkimusaineistojen arkistointi

- > Tietosuoja-asetuksen (2016/679) soveltaminen alkoi 25.5.2018
- > Kansallinen asetusta täydentävä yleislainsäädäntö (tietosuojalaki HE9/2009) tällä hetkellä edelleen kesken
- > Tieteellisten tutkimusaineistojen arkistoinnista voidaan säätää myös laissa julkisen hallinnon tiedonhallinnasta (luonnos lakiesityksestä lausunnolla 1.10.2018 saakka)

A photograph of a diverse group of people sitting in rows of dark seats, likely in an auditorium or lecture hall. The image is overlaid with a semi-transparent blue filter. The people are looking towards the camera with various expressions, some smiling.

Tietoarkisto ja tietosuoja-asetus - poimintoja

Tietosuojaorganisaatio Tietoarkistossa

> Tietoturvavastaava ja tietosuojavastaava yhdessä

- Tietosuojaseloste, rekisteriselosteet, käyttövaltuuksien hallinnointi
- Tietoturvaloukkausten käsittely

> Tietoturvavastaava

- Tekninen ja fyysinen tietoturva

> Tietosuojavastaava

- Ohjaa huomioimaan tietosuojaperiaatteita kaikessa toiminnassa ja kehitystyössä
- Ohjeet anonymisoinnille, datan käsittelijöiden opastus
- Sisäisen ja ulkoisen käsikirjan tietosuojaa koskevat ohjeet
- Tietotilinpäätöksen laatiminen
- Tietosuojakoulutuksen järjestäminen
- Asiakkaiden yhteyshenkilö tietosuoja-asioissa
- Tietosuojaviranomaisten yhteyshenkilö

> AMS-PAS tiimi

> johtava ja päätöksiä tekevä elin

- Lainsäädännön soveltamista koskevat päätökset (lähinnä tekijänoikeus- ja tietosuojalainsäädäntö)
- Pitkäaikaissäilytystä koskevat päätökset (PAS-ratkaisut)
- Arkistointilinjaukset (mitä dataa otetaan arkistoitavaksi, mitä ei)
- Tietoturvaa koskevat linjaukset ja päätökset
- Tietosuojaa koskevat linjaukset ja päätökset

Valmistautumista 2016 alkaen

- > Osallistuminen lausunnoin ja kommentoimalla kansallisen tietosuojalain valmisteluun
- > Tietosuojavastaavan nimittäminen
- > Tietotilin päätös vuosilta 2016 ja 2017
 - Tutkimusaineistojen arkistoinnin ja jatkokäyttöönluovutuksen peruseriaatteen (lainsäädännön soveltaminen)
 - Aineistojen ja henkilötietojen käsittelyn tekniset ja organisatoriset suojatoimet
 - Keskeisimmät tilastotiedot

Jatkuu

- > Jäännösriskin arviointiprojekti
- > Käyttövaltuuksien hallinnoinnin kehittäminen
- > Henkilökunnan koulutukset
- > Asiakasrekisterin uudistaminen
- > Aineistonhallinnan käsikirja
- > Jne. lisätietoa Tietotilinpäätöksistä ja Tietoarkistoblogista

Uusi käytäntö: säilytyksen rajoittaminen

- > Kun aineisto on prosessoitu arkistoitavaksi, Tietoarkisto pyytää tutkijaa tarkistamaan kuvauksen, tunnisteiden poiston ja datan
- > Tämän jälkeen Tietoarkistoon toimitetut tiedostot hävitetään ja Tietoarkisto säilyttää vain jatkokäyttöön tuotetun datan

Uudet tietosuoja-asetuksen mukaiset sopimukset

- > Uusilla sopimuksilla varmistetaan molempien sopimusosapuolten tietosuoja-asetuksen mukainen osoitusvelvollisuus, henkilötietojen vastuullinen käsittely ja aineiston laillinen siirtäminen Tietoarkistoon.

- > Käsittelysopimus (1) ja Arkistointisopimus (2)
- > Roolitus ja tarvittavat tiedot:
 - Rekisterinpitäjä = tutkimusaineiston luovuttaja
 - Käsittelijä = Tietoarkisto
 - Tiedot: 1) Tutkimusaineiston rekisterinpitäjän nimi ja yhteystiedot; 2) Tutkimusaineistoon sisältyvien henkilötietojen tyypit ja 3) rekisteröityjen ryhmät

Käsittelysopimus

- > Ennen aineiston siirtämistä Tietoarkistoon luovuttava taho (tutkija) ja Tietoarkisto tekevät tietosuoja-asetuksen mukaisen rekisterinpitäjän ja käsittelijän (Tietoarkisto) välisen sopimuksen aineiston käsittelyn ehdoista.
- > Sopimusta käytetään aina siltä varalta, että aineistoon sisältyy henkilötietoja, esimerkiksi epäsuoria tunnisteita, joiden perusteella tietosuojalainsäädäntö tulee sovellettavaksi.
- > Käsittelysopimus tehdään sähköisesti sähköpostikirjevaihdon yhteydessä, eikä sitä tarvitse erikseen allekirjoittaa.
- > Sopimuksen nojalla Tietoarkisto voi vastaanottaa aineiston tarkastellakseen, onko aineisto teknisesti, sisällöllisesti ja lainsäädännöllisesti arkistoitavissa.

Arkistointisopimus

- > Tietosuojan osalta vastaavat sisällöt kuin käsittelysopimuksessa
- > Määrittää aineiston käyttöoikeudet, vaihtoehdot
 - A: Kaikkien käytettävissä
 - B: Tutkimus, opiskelu, opetus (edellyttää asiakkaaksi rekisteröitymistä)
 - C: Tutkimus ja pro gradut (edellyttää asiakkaaksi rekisteröitymistä)
 - D: Luovuttajan luvalla (edellyttää asiakkaaksi rekisteröitymistä)

TIETOARKISTO
FINNISH SOCIAL SCIENCE
DATA ARCHIVE

A photograph of a diverse group of people, including men and women of various ages, sitting in rows of dark seats. The image is overlaid with a semi-transparent blue filter. The background features a large orange triangle on the left and a solid blue triangle on the right.

Tietosuoja-asetus ja tietopalvelu

Muutoksia tutkijan näkökulmasta

- > Tutkittavan suostumus
- > Informointi henkilötietojen käsittelystä
- > Sopimuksista huolehtiminen
(tiedonkeruuorganisaatiot, litterointifirmat)
- > Osoitusvelvollisuus: huolellinen dokumentointi
henkilötietojen käsittelyä koskevista dokumenteista
ja päätöksistä
- > Erityisryhmiin kuuluvat tiedot (määritelmä,
käsittelyperuste, suojatoimet)

Informoinnin sisällöstä eri tilanteissa

	Henkilötietoja kerätään suoraan tutkittavalta	Henkilötietoja saadaan muuten kuin suoraan tutkittavalta
Rekisterinpitäjän identiteetti ja yhteystiedot	x	x
Tietosuojavastaavan yhteystiedot (jos sellainen on nimitetty)	x	x
Henkilötietojen käsittelytarkoitus riittävästi yksilöitynä	x	x
Henkilötietojen käsittelyperuste	x	x
Jos henkilötietojen käsittelyperuste on suostumus (tai erityisiä tietoryhmiä käsitellään nimenomaisen suostumuksen perusteella), tieto oikeudesta perua suostumus milloin vain sen vaikuttamatta ennen suostumusta suoritettujen henkilötietojen käsittelyn laillisuuteen	x	x
Henkilötietojen säilytysaika tai jos tämä ei ole mahdollista, säilytysajan määrittämiskriteerit	x	x
Henkilötietojen ryhmät	ei	x
Tieto siitä, mistä henkilötiedot on saatu	ei	x
Tiedot rekisteröidyn oikeuksista	x	x
Tieto oikeudesta tehdä valitus valvontaviranomaiselle	x	x
Henkilötietojen vastaanottajat tai vastaanottajaryhmät	x	x
Tarvittavat tiedot koskien henkilötietojen siirtoa kolmansiin maihin	x	x
Tieto siitä, onko henkilötietojen antaminen lakisääteinen tai sopimukseen perustuva vaatimus, sekä tiedot tietojen antamatta jättämisen seuraamuksista	x	ei

Lainsäädännön muutokset lisänneet asiakkaiden yhteydenottoja

- > Lainsäädäntöön, etiikkaan ja aineistojen tunnisteellisuuteen liittyviä tietopalvelukirjauksia oli Tietoarkistossa 2017 kaikkiaan 981, 13% enemmän kuin edeltävänä vuotena
- > Tietoarkisto auttaa edelleen, jos apua tarvitsevan tutkijan/projektin aineisto on suunniteltu Tietoarkistoon arkistoitavaksi
- > Painopistettä siirretään kuitenkin Aineistonhallinnan käsikirjaan ja organisaatioiden omille tietosuojavastaaville

Kiitos

TIETOARKISTO
FINNISH SOCIAL SCIENCE
DATA ARCHIVE